

Seelmann helyett Urlsperger. A MKSzemle 1890. évi 266. lapján SEELMANN KERESZTÉLY neve alatt szerepel egy „*Christliche Leichpredigt*“, mely SCHRÖTERNÉ STIRWITZ ANNA temetésén hangzott el 1631-ben Körmöcbányán. A szerző neve a múzeumi könyvtár példányáról van véve, melynek hiányzik az eredeti címlapja, de ezt a hiányt kézírattal pótolni igyekezett valaki.

Csakhogy SEELMANN KERESZTÉLY teljesen hibásan van szerzőül feltüntetve. Ő ugyanis még Magyarországra is csak 1650-ben került, nemhogy Körmöcbányára, ahova 1661-ben ment elsőpapnak, s már 1665-ben Lőcsére vitték el onnan. Fölvethető volna ennél fogva, hogy ebből a néhányévi időközéből való a beszéd. Ámde ebből magából kitűnik, hogy valósággal 1631-ben kellett kinyomatnia, és így semmi esetre sem lehetett SEELMANN a szerzője. Hogy ki volt a valódi szerző, arra egy minden bizonnyal címlapos példány alapján KLEIN JÁNOS SÁMUEL mutat rá „*Nachrichten von den Lebensumständen und Schriften evangelischer Prediger*“ című nagybecsű műve III. kötetének (Pest, 1873.) 128. lapján, mégpedig az 1631-ben tényleg Körmöcbányán lelkészkedő URLSPERGER JÁNOS személyében. Erre javítandó ki tehát a MKSzemle adalékja, és erre a múzeumi könyvtár példányának helytelen kézíratos címlapja is.

ZOVÁNYI JENŐ.

Kötelepéldányok kérdése a vidék szempontjából. Az 1897. évi XXXV. t.-c. a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára számára, ugyanezévi XII. t.-c. pedig a Magyar Nemzeti Múzeum és a M. Tud. Akadémia számára rendelte el a nyomdatermékek kötelepéldányainak beszolgáltatását. Az 1922. évi XX. t.-c. a képviselőház könyvtárát is kötelepéldányhoz juttatta, az 1929. évi XI. t.-c. pedig a korábbi rendelkezéseket e téren összefoglalta.

Ez röviden a kötelepéldányok beszolgáltatásának törvényeinkben gyökeredző immár 40 éves multja. Amikor szívesen elismerjük e törvényeinknek tudományos szempontból való nagy hasznosságát és szükségességét, ugyanakkor sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a vidék érdekei mostoha elbánásban részesültek. Míg ugyanis e nyomdatermékek kötelepéldányait Budapestnek most már négy országos jellegű tudományos intézete őrzi, arról nem történt intézkedés, hogy az illetékes törvényhatóság egyik tudományos intézete — legyen ez levéltár, múzeum avagy könyvtár — szintén hozzájusson ilyen kötelepéldányhoz. F. panasz jogosságát nem vonhatja kétségbe senki, mert ahogyan meg kell lenni Budapest országos intézményeiben pl. Sopron város területén megjelent nyomdatermékeknek, éppen úgy illenék, sőt elengedhetetlenül szükséges lenne, hogy ezek a Sopron város területén kinyomatott sajtótermékek Sopron város egyik tudományos intézetében is megőriz-

tessenek. Legkönnyebben ezt a kérdést az ügyészégi példányok elnyerésével lehetne megoldani, ha nem lenne tudtommal újabban olyan igazságügyminiszteri rendelet, mely a felesleges ügyészégi példányokat a terület szerint illetékes egyetemi könyvtárnak küldi meg, vagyis Sopron város esetében a pécsi egyetem könyvtára kapja meg ezeket. A helyzet tehát az, hogy a soproni nyomtatványokat Budapesten avagy Pécsen lehet keresni és ha a törvény végrehajtása hiányos, akkor e helyeken sem találhatók meg, más szóval sok-sok sajtótermék vesz el végérvényesen. Azt hiszem, ez a körülmény eléggé ismeretes.

A törvényhatóságok közül talán Sopron városáé az egyedüli, amely 1920 óta reménytelen harcot vív a város területén megjelenő sajtótermékek megszerzéséért, mert ez évben fordult feliratával először a nemzetgyűléshez és bár e lépését 1936-ban megismételte a levéltárügy országos rendezésével kapcsolatban, kilátása kedvező döntésre e fontos kérdésben annál kevésbé lehet, mert visszhangot a társtörvényhatóságok részéről sem kapott. De ha egyelőre legalább maga a vidék sem fogja fel az ügy jelentőségét, ezért — mivel közérdekű kérdésről van szó — foglalkoznunk kell vele legalább e helyen, mert véleményünk szerint a törvényhatósági intézetek bekapcsolásával a kötelepéldányok beszolgáltatásának ellenőrzését lényegesen hatályosabbá lehetne tenni, és ami ezzel összefügg, a sajtótermékek elkallódását nagy mértékben csökkenthetnők.

VITÉZ HÁZI JENŐ

Az ajánlások történetéhez. MÁTÉ KÁROLY *A könyv morfológiája* című művében részletesen foglalkozik a XVI., XVII. századbeli magyar könyvek ajánlásaival (dedicatio-ival), megállapítván egyebek közt, „hogy az ajánlások létrejöttét... a nagy Gond: a nyomtatási költségek megszerzése mozdítja elő“. A szerzők az ajánlásban sokszor elárulják, hogy nem csupán a nagy úr iránt érzett tisztelet és nagyrabecsülés, hanem a tőlük kapott, vagy remélt anyagi támogatás, a könyv kiadására adott, vagy adandó pénz indította őket arra, hogy könyvüket éppen neki ajánlják.

A XVIII. században, amelyet sokáig nemzetietlen kornak nevezett az irodalomtörténet, már érdemes volt könyvet üzleti vállalkozásként kiadni s nemcsak a nagyszombati, debreceni hatalmas „irodalmi és nyomdai műintézetek“ (ahogy a XIX. században nevezték el a könyvkiadással is foglalkozó nyomdákat), hanem az egri, kassai, kolozsvári katolikus, a kolozsvári református kisebb nyomdák is saját kockázatukra bőségesen adják ki a magyar- és latinnyelvű egyházi és tudományos műveket, kalendáriumokat és tankönyveket, néha szép-irodalmi munkákat. De a XVIII. században már nemcsak a felekezeti nyomdák (amelyek sokszor soha meg nem térülhető anyagi